

Stutterisagens Behandling ved Landmandsmødet i Haderslev.

Af Professor B. Prosch.

Efter de lange, til sine Tider vel endog ofte trættende Forhandlinger om de offentlige Foranstaltninger til Huusdyravlens Fremme, og navnlig efter at Sagen havde været behandlet baade af en jydsk-sjenssk og af en sjællandsk Komitee, hvis Udtalelser vel i Hovedsagen harmonerede, men dog aabnede rigelig Anledning til Strid om de nærmest liggende praktiske Skridt, der vilde være at tilraade, kunde dette Spørgsmaals Optagelse og Behandling ved en hele Landet repræsenterende Forsamling af Landmænd ikke andet end være af Betydning, da det maa antages som afgjort, at en Udtalelse fra de nærmest Interesseredes Side, hvor ikke indre Grunde stærkt talte derimod, maatte faae en ikke ringe Vægt, og udøve væsentlig Indflydelse paa de Forslag til Forandringer i Loven af 31te Marts 1852, som af Regjeringen ventes forelagte den nærmest sammentrædende Rigsdag. Og end mere maa dette være Tilfældet, naar der ikke alene ikke kan opvises indre Grunde, der tale imod Landmændenes Indstillinger, men disse tvertimod ganske stemme overens med, hvad Fornuft og Erfaring ogsaa andetsteds har lært at være det Rette, ja naar det under Discussionen er lykkedes at bevæge selve Modstanderne til at tiltræde det tidligere bekjæmpede Program.

Discussionen om Stutterisagen*) var ogsaa et af Forjamlingens brændende Spørgsmaal, og maaffee det, der lagde størst Beslag paa dens Tid og Opmærksomhed; imidlertid lod det sig ikke undgaae, at ogsaa tilfældigt fremkommende Bispørgsmaal optog en stor Deel af Debatten, og navnlig var det en Strid om, hvem det paahvilede at tilveiebringe de ønskede Stamtavler, samt en Gjentagelse af Baron Blixen-Finecke's fra Rigsdagen bekjendte Angreb paa Landstutmesteren, der meest bidroge til at aflede Debatten fra sit egentlige Æmne.

Debatten dreiede sig i Hovedsagen om Landracernes Tilstand og Berettigelse til selvstændig Existentz, som med megen Klarhed hævdedes af Assessor Lunn fra Knabstrup, Overkrigs-kommissair Branth fra Clarupgaard, Forpagter Smith fra Rønnede, samt Sognesoged From fra Soed og Gaardeier Buchholz fra Skovhuse, hvilke tvende sidste fornemmelig udhøvede den nordflesvigiske Hestes, Egnshestens, gode Egenskaber og nationale Herkomst, og henviste til Dyrstuet, der ei heller undlod at bekræfte Rigtigheden af deres Paastrand. Paa den anden Side søgte Landstutmesteren, Grev Holstein og Propr. Weinschenck fra Gunderupgaard at benægte Landhestens Adkomst til Betegnelsen Race, eftersom den vel intetsteds var ganske reen og ublandet; men medens man herved gjorde en Rigorisme gjældende, ligeoverfor hvilken ikke en eneste af de almindeligt anerkjendte Racer, ja hverken Frederiksborgeren eller selv Fuldblodet, vilde kunne bestaae, horte man derimod ved Siden heraf de dristigste Antagelser i modsat Retning, f. Ex. det, at den gamle danske Hest var søgt, fordi Herregaardsstutterierne indeholdt orientalsk Blod, noget for hvilket ethvert-somhelst Beviis eller blot Skygge af Beviis mangler, og fremdeles at naar det kunde eftervises, at en eller anden Landstod- eller anden Hingst af fremmed Blod havde været opstaldet et eller andet Steds, saa vare alle gode Heste i vid Omkreds at

*) Skrevet med Benyttelse af et Par Referater over Forhandlingerne, som godhedsfuldt have været mig overlagt.

udlede derfra. I to udhævede Tilfælde mødte imidlertid denne Paastand et bestemt Dementi fra Overfrigs-kommissair Branth's og Sognefoged From's Side; ligesom ogsaa den Kjendsgjerning, at den nyligt foregaaede stærke Udførel af Heste vitterligt var ydet af Landracen, talte stærkt imod, at det kun skulde være Herregaardsstutteriernes Indflydelse, og den antagne Blanding med det i disse antagne orientalske Blod, der i ældre Tider havde gjort den danske Hest søgt til fremmed Remonte, og givet den sin Anseelse som saadan. — Forsvaret for Yorkshirehestene havde heller intet synderligt Held med sig, thi foruden de 3 ovennævnte Herrer, der ex officio optraadte som Defensjorer i Sagen, var der egentlig Ingen, der tog sig af dem; og forsaavidt som man ofte jeer det udhævet, at der efter Yorkshiringstene falde smukke Dyr, som afgive god Handelsvare, da bemærkede Dyrlæge Staun fra Ringsted meget rigtig, at de hyppigen efter deres Ydre tiltale Diet, men paa den anden Side mangle Humør og Udholdenhed; og naar Hr. Ladiges fra Borghorster-Hütten indvender, „men hvad bliver der da tilbage, naar Hesten savner Humør og Udholdenhed“, da har han vistnok Ret i, at der derved er brudt Staven over deres Bærd som Tillægsdyr, men feiler derimod, naar han troer, at der derved er betaget dem al Betydning som Handelsvare; thi saadanne Dyr med runde Former og roligt Temperament ere tværtimod meget yndede af uovede Brugere, der holde af at stadsse om Søndagen med de Heste, der gjøre Tjeneste for Arbeidsvognen de øvrige Dage om Ugen, hvorfor dette Slags Heste ogsaa ofte ere døbte „Grosfererheste“.

Midt under Debatten kom et nyt Element ind ved den af Stutterikommissionen i Henhold til Loven af 31te Marts 1852 § 23 udgivne Beretning. Maatte det end beklages, at Lovens egentlige Hensigt med Paabudet om „at indhente saa mange og saa paalidelige Efterretninger om det efter Stutterihingstene faldne Udkom som muligt, og ved at ordne og sammenstille de indsamlede Erfaringer efter videnskabelige Grundsætninger, stræbe at komme til Erkjendelse

af, hvorvidt der gjennem Landstutteriet virkes til en Forædling af Landets Hesterace, som kan holde sig i flere Slægtfølger", ikke kunde siges at være skeet Fyldest ved denne anden Beretning mere end ved den første, saa at det egentlige Erfaringsgrundlag for fremtidige Skridt fra det Offentliges Side ikke er bedre nu end det var for 6 Aar siden, saa blev det dog villigen indrømmet, at Opgaven var overmaade vanskelig, og at dens Forfeilelse derfor ikke kunde tilregnes Personerne. Men af større Betydning er det dog, at hele den Sag, der ved Beretningernes statistiske Detail skulde klares, kan betragtes som opgiven fra alle Sider, saa at man i Stutterikommissionens Beretning ved Siden af et ex officio fremsat Forsvar eller rettere sagt en undskyldende Mønstring af Yorkshirehingstene og deres Meriter, seer en aaben og ligefrem Optagelse af det nye Program, idet Commissionen „formener tilstrækkelig at have oplyst og paaviist“, „at det maa ansees som en Hovedopgave for Landstutteriet at benytte det nationale Præg, som findes i Landets forskjellige Egne til, ved at parre disses Hopper med tilsvarende gode Hingste, at tilveiebringe forskjellige i hver Egn eensartede Hesteslags, jvarende til de stedlige Forhold og Fordringer.“

Efter Beretningens Forelæggelse var det derfor mindre tvivlsomt, at jo Forsamlingen vilde enes om en Udtalelse, gaaende i samme Retning som de af de udvalgte Comiteer fremsatte Forslag. Som sædvanligt lagde Redaktionen af Resolutionerne ikke ringe Vanskeligheder i Veien, idet enhver Enkelthed af de nye Foranstaltninger, om ogsaa Hovedretningen er given, meget let giver Anledning til Uoverensstemmelse, og ikke Alle have Resignation nok til for Hovedsagens Skyld at opgive separate Ønsker og Formeninge. Det maa derfor paastaaes med Taknemmelighed, at Baron Zytphen-Adeler, der i det Hele taget har store Fortjenester af denne Sags Fremme, navnlig som Formand i den sjællandske Comitee, med megen Taft vidste at forme de fælleds Ønsker i en Ud-

taelse, der lod mulige Uoverensstemmelser om Maaden paa hvilken disse Duffer skulde realiseres, aaben for senere Forhandlinger, men utvivlsomt og klart udpegede for Regjeringen, hvad der maatte være Grundtrækkene i den nye Lov, der forberedes. Den af ham stillede Resolution, som tiltraadtes af de to tilstedeværende Medlemmer af Stutterikommisjonen, samt ligeledes af Landstutmesteren, og derefter eenstemmigen vedtoges af Forsamlingen, lyder saaledes:

Forsamlingen udtaler: 1) at det bør være en Opgave for de offentlige Foranstaltninger til Huusdyravlens Fremme, at de forskjellige Slags Landheste, uden Hensyn til deres Oprindelse, bevares og forbedres i og ved dem selv; samt

2) at den forædlede Hesteavl baseres paa rene og ædle Racer, samt paa Bedligholdelsen og Udvidelsen af det frederiksborgske Stod (inclusive det hvidfødte Stod).

Sidstnævnte Parenthes tilføiedes paa Forslag af Landstutmester, Prof. With, da flere antog, at den lovgivende Magt muligen ikke vilde antage det hvide Stod at være medindbefattet under det frederiksborgske Stod, medens dog alle vare enige i, at dette Stod, om ikke for Hesteavlens Skyld, saa dog af Pietetshensyn, burde bevares.

Anmelderen kan naturligviis ikke andet end glæde sig over dette Resultat, der saa aldeles stemmer overeens med det af ham i det fgl. Landhuusholdningselskabs Discussionsmøder den 17de og 31te Marts 1858 foreslaaede; men det staaer dog endnu tilbage at gjøre opmærksom paa, at det ikke er ubetydelige Modificationer i Loven af 31te Marts 1852, men en heel Principforandring, som herved bliver nødvendig.

Ikke alene bliver saaledes § 12 at forandre eller muligen heelt at ophæve, men selve Landstutteriets Stilling bliver en anden, idet det vil blive baade naturligere og lettere at henlægge til de enkelte Amters Forjorg at bevare og forbedre de forskjellige Slags i Overeensstemmelse med de stedlige For-

hold og Fordringer. Som Følge heraf ville da § 1 og § 13 være at forandre, og Modificationer at indføre i en Deel andre Paragrapher.

I § 7 bliver ligeledes en væsentlig Modification nødvendig, idet den Opmuntring til Krydsning og Begunstigelse af samme, som denne § tilsigter, staaer i fuldstændig Modfætning til den Grundtanke, der gaaer igjennem de vedtagne Resolutioner. I Forbindelse hermed bliver den i § 23 stillede Opgave en anden, om end mere efter Anden, end efter Ordene.

Vigtigst blive dog de Forandringer, som § 18 vil komme til at undergaae, baade hvad Styrken i det Hele taget angaaer, og navnlig med Hensyn til Planen for det Frederiksborger Stod (§ 18, 2); Ordene „eller af en Fuldblods hingst“ maatte navnlig udgaae, hvis de ikke maae ansees som allerede ophavede i Genhold til Sætningsens andet Affnit.

Altsaa indgribende Forandringer ville være nødvendige, og da disse Forandringer ville berøre hele Grundtanken i Loven, vil en omhyggelig Redaction være saa meget ønskeligere, som ellers let Modfætningen imellem den gamle og den nye Plan vil kunne efterlade sig Spor, der i sin Tid, under for Diebliffet ikke forudsæete Forhold, kunne lægge den konsekvente Gjennemførelse ubehagelige Hindringer i Veien. Det er derfor at haabe, at de, der hidtil have ydet Sagen deres Understøttelse, og navnlig de, der have stillet sig i Spidsen for den, ikke ville betragte Maalet som naaet, førend det ved Lovgivningsmagten er bekræftet, og derfor ville ile med at varetage de Skridt, der endnu ere at gjøre, inden Sagen kommer til sin endelige Afgjørelse. At priiskgive ikke blot Sagen selv, men blot dens Affattelsesmaade, til Tilfældigheder, vil let kunne medføre dens Stranding i samme Diebliff, som man maatte troe den i sikker Havn; ogsaa i dette Spørgsmaal ville Understrømninger kunne iagttages, som ikke ere mindre farlige, fordi de undertiden unddrage sig Diet.